

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Ünal, A. ve Üreyen, S. (2019). "Müdür Yardımcılarının Gözüyle Ortaöğretim Öğrenci Pansiyonlarında Yaşanan Sorunlar (Karaman İli Örneği)", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3): 2308-2335.

Geliş Tarihi / Received Date: 17.02.2019

Kabul Tarihi / Accepted Date: 15.03.2019

Araştırma Makalesi

MÜDÜR YARDIMCILARININ GÖZÜYLE ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİ PANSİYONLARINDA YAŞANAN SORUNLAR (KARAMAN İLİ ÖRNEĞİ)

Ali ÜNAL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi

aliunal37@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0003-2967-2444

Sadi ÜREYEN

Milli Eğitim Bakanlığı - Öğretmen

sadi07gs@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3270-702X

Öz

Türkiye’de fırsat ve imkân eşitliğini sağlamak için yapılan uygulamalardan birisi, kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerin eğitim görebilmeleri için yatılı ve pansiyonlu okulların açılmasıdır. Bu kapsamda ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler, pansiyonlu okullara yerleştirilmektedir. Bu araştırmada Karaman İli ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunları tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninde yürütülmüştür. Veriler, Karaman İlinde pansiyonlu okullarda görev yapan, pansiyondan sorumlu 17 müdür yardımcısından toplanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanmış olup, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Karaman’da ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunlar, fiziki sorunlar, insan kaynaklarıyla ilgili sorunlar ve mevzuattan kaynaklanan sorunlar olarak üç temada bütünleştirilmiştir. Fiziki sorunlar temasının altında pansiyonun projelendirilmesi ve binalarda kullanılan cihaz ve malzemelerle ilgili sorunlar tespit edilmiştir. İnsan kaynaklarıyla ilgili sorunlar temasının altında personel eksikliği, personelin disiplin ve performans sorunları, personel eğitiminin yetersizliği ve okuldaki diğer yöneticilerle eş güdümlü çalışma sorunları tespit edilmiştir. Mevzuattan kaynaklanan sorunlar teması altında, bakım onarım bütçesinin olmaması, nöbetçi belletici öğretmen ücretleri, yemek ücretlerinin yetersizliği ve pansiyonda başka okulun öğrencilerinin kalması sorunları tespit edilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pansiyonlu Okul, Yatılı Okul, Fırsat ve İmkân Eşitliği

PROBLEMS ENCOUNTERED IN PUBLIC HIGH SCHOOL DORMITORIES THROUGH THE EYES OF DEPUTY PRINCIPALS: A CASE STUDY OF KARAMAN

Abstract

One of the services provided to ensure equality of opportunity in Turkey is the establishing of boarding schools for students living in rural areas. In this context, high school students are placed in boarding schools. The purpose of this study was to examine the problems encountered in the high school dormitories of Karaman. The study utilized the phenomenology pattern of qualitative research designs. The data were collected from 17 deputy principals in charge of dormitories by semi-structured interview, and analyzed by content analysis. The problems were integrated into three themes: physical problems, problems related to human resources and problems arising from legislation. Project designing of the dormitory, equipment and materials

used in buildings were identified under the theme of physical problems. Personnel shortages, personnel discipline and performance problems, insufficiency of personnel training and coordination problems with principals have been identified under the theme of problems related to human resources. The lack of maintenance and repair budget, the tutor fees, the inadequacy of food fees and the problem of other school students staying at dormitory were determined under the theme of the problems arising from the legislation. In line with the findings, suggestions were developed to the practitioners and researchers.

Keywords: School dormitory, boarding school, equality of opportunity in education

1. GİRİŞ

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda (1973) yer alan, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği ilkesi, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmeleri amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımların yapılmasını öngörmektedir. Bu kapsamda, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, köylerde oturanlar ve nüfusun dağınık halde yerleştiği bölgelerde oturanlar için yatılı okullar açılmıştır. Bu okulların açılması gerekliliğini, Gazi Mustafa Kemal, 1 Mart 1923 tarihli TBBM açılış konuşmasında belirtmiştir. Yatılı okullar; ilk olarak 1923-1933 yılları arasında mali durumları yeterli illerde, 1933-1938 yıllarında nahiye ve kaza merkezlerinde, 1940'tan sonra ise büyük köylerde açılmaya başlanmıştır (Aralpcan, 1998; Özan, Sağlam ve Karaca, 2012: 127). Günümüzde, fırsat ve imkân eşitliğini sağlama adına, kırsal bölgede ikamet eden ve maddi imkânlardan yoksun ailelerin çocukları için öncelikle taşınmalı eğitim uygulaması yapılmaktadır. Kırsal kesimde yaşamının eğitime katılımında ve başarıda yarattığı dezavantaj, eğitime erişimi sağlamak için hayata geçirilen yatılı ve taşınmalı eğitim sayesinde özellikle kız çocuklar için azalmaktadır (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], 2009: 11). Bununla birlikte, taşınmalı eğitim sisteminden yararlanamayan ya da daha iyi eğitim almak isteyen öğrenciler için yatılı bölge ortaokulları ve pansiyonlu ortaöğretim kurumları hizmet vermektedir. Kırsalda yaşayan öğrenciler bu okulların pansiyonlarında kalarak eğitimlerini sürdürebilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016: 2).

MEB'in son yayınladığı verilere göre, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında ülke genelindeki pansiyonlu okul sayısı 3.053'tür. Bu okulların 313'ü ortaokul, 2.740'ı ortaöğretim düzeyindedir. Pansiyonların kapasitesi 547.068 iken bu pansiyonlarda 364.738 öğrenci barınmaktadır (MEB, 2018). Araştırmanın yapıldığı Karaman ili özelinde ise 22 resmi okul pansiyonu bulunmaktadır. Karaman'da, araştırmanın başladığı 2017-2018 eğitim öğretim yılında bu pansiyonlar 4.522 kapasiteye sahipken, pansiyonlarda 2.122 öğrenci barınmaktaydı. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ise pansiyonlarda 3.118 öğrenci barınmaktadır. Veriler incelendiğinde pansiyonların mevcut kapasitelerinin ülke genelinde % 66'sı, Karaman özelinde ise % 69'unun dolduğu görülmektedir (MEB, 2017: 214; MEB,

2018: 220-221). Pansiyonda kalan öğrenci sayısının 2.122'den 3.118'e çıkma nedeni, Karaman merkezde ortaöğretim kurumlarında taşınmalı eğitimin kaldırılıp bu öğrencilerin öğrenci pansiyonlarına yerleştirilmesi olarak değerlendirilmektedir. Bu uygulamanın sonucu olarak okulların pansiyonunda kendi öğrencilerinin dışında başka okulların öğrencilerinin de kalması söz konusu olmuştur.

Öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi pansiyonlara paralı ve parasız yatılı olmak üzere iki şekilde yerleştirilmektedir. Ülke genelindeki pansiyonlarda 16,176 paralı yatılı, 348.562 parasız yatılı öğrenci barınmaktadır (MEB, 2018: 221). Öğrenci yerleştirme usulleri ve pansiyonlarla ilgili iş ve işlemler, 25.10.2016 tarih ve 29899 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği'ne göre yürütülmektedir. Bu yönetmeliğe göre, başvuru ve kayıt kabul şartlarını taşıyan öğrenciler, kayıtlı buldukları okula ait pansiyonlara okul müdürlüklerince yerleştirilir. Boş kontenjanın kalması halinde, öncelikle pansiyonlu okulun bağlı bulunduğu genel müdürlük olmak üzere diğer ortaöğretim kurumlarının öğrencileri bir yıllığına pansiyona yerleştirilir. Bu öğrencilerin başvuru kabul ve yerleştirme işlemleri ise il veya ilçe yatılılık ve bursluluk komisyonları tarafından yapılmaktadır (MEB, 2016: 2-6).

Yönetmelik esaslarına göre öğrencilerin yemek, barınma, kırtasiye, muayene-tedavi, giyim gibi ihtiyaçları MEB tarafından karşılanmaktadır. Parasız yatılı öğrencilere eğitim araç ve gereçleri, giyecek ve diğer ihtiyaçları için her yıl eylül ayında sosyal yardım ödemesi; pansiyonda kaldığı süre boyunca da tatiller dâhil her ay için harçlık ödemesi yapılmaktadır (MEB, 2016: 10).

Yatılı okulların, gündüzlü okullarından belirgin farklılıkları vardır. Gündüz öğrenim gören öğrenciler günün az bir zamanını ders için okulda geçirirken günün sonunda evine dönerek ailesiyle yaşamaktadır. Yatılı öğrenciler ise eğitim-öğretim dönemindeki zamanlarının neredeyse hepsini okul ve pansiyonda geçirmek durumundadır (Karataş ve Atıcı, 2014: 168). Bu süreçte en çok vakit geçirdikleri kişiler olan arkadaşları ve öğretmenleriyle eğitimlerini sürdürmektedirler. Pansiyonlar okul hayatı boyunca yatılı öğrencilerin adeta barındıkları yeni evleridir (Özan vd., 2012: 127).

Pansiyonlu okulların öncelikli görevi öğrencilerin barınma ihtiyaçlarını karşılamaktır. Fakat aynı zamanda bu öğrencilere, sosyal yaşam alanı ve aile sıcaklığı sunma, öğrencilerin kaldığı pansiyonu benimsemesini sağlama gibi önemli görevleri de vardır (Şenol ve Yıldız, 2009: 361). Çünkü pansiyon yaşamı; sosyalleşme, birlikte yaşama (Karataş ve Atıcı, 2014: 171), kendi kendine karar alabilme, (Sarıduman ve Kılıçoğlu, 2018: 1047), yalnızlık, ayrılıkla

baş etme gibi çeşitli süreçleri içerir (Uysal, 2016: 2). Pansiyonlu okulların yatılı öğrencilere söz konusu süreçleri başarıyla atlatması için destek olması beklenir. Bununla birlikte görece eski sayılabilecek bir araştırmada (Arıcı, 2005: 1) yatılı okulda kalan lise öğrencilerinin; ailesiyle kalanlara göre daha az atılgan, daha çekingen oldukları sonucu elde edilmiştir.

Pansiyonda kalan öğrenciler gündüzlü öğrencilerle aynı şartlara ve aynı olanaklara sahip değillerdir. Yatılı öğrenciler; aile özlemi, ebeveyn ilgisinden ve aile sıcaklığından yoksunluk (Yılmaz, 2012: 666), yaşadığı sosyal çevreden ayrı kalma gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu öğrencilerin aile eksikliğini fazla hissetmemeleri ve pansiyonda aile ortamının oluşturulmasında, belletici öğretmenlere ve okul yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. Aksi durumda, eğitimde fırsat eşitliği ilkesiyle hizmet veren pansiyonlarda barınan öğrenciler, gündüzlü öğrencilere göre dezavantajlı duruma düşebilir. Bu da yeni bir fırsat eşitsizliği problemi doğuracaktır. Konu hakkında Karataş vd.nin (2014: 172) yaptığı araştırmada yatılı öğrenciler, öğretmenlerinin kendileriyle ilgilendiğini ve aile eksikliğini fazla hissettirmediklerini ifade etmişlerdir.

Pansiyonu olan okullarda müdür yardımcılarında birine pansiyon sorumluluğu verilmektedir. Pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının görevleri, Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmî Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği ile (MEB, 2016: 14) düzenlenmiştir. Bu görevlerden bazıları şunlardır: Yatılı öğrencilerin pansiyon kurallarına uymalarını sağlamak için gerekli kontrolleri yapmak, etütlerin verimli bir şekilde yapılmasını sağlamak, öğrencilerin izin işlemlerini yapmak, pansiyonda barınan öğrencilerin sağlık işlerini yürütmek ve öğrencilerin harçlıklarını ve sosyal yardımların dağıtılmasını sağlamaktır. Pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının, öğrencilerle ilgili bu görevlerinin yanında belletici ve nöbetçi belletici öğretmenlerin nöbet çizelgelerini hazırlama ve çalışmalarını denetleme, personelin ise görevlerine ilişkin takip ve kontrolü yapma sorumluluğu da vardır. Aynı zamanda gıdaların etkin bir şekilde kullanımının sağlanması, yemek listesinin hazırlanması ve uygulanması, yemek numunelerinin saklanması vb. görevleri bulunmaktadır.

Öğrenci pansiyonları, burada barına öğrenciler için sosyal yaşamın bir parçasıdır ve çeşitli nedenlerle sorunlar yaşanabilmektedir. Pansiyonların sağlıklı işleyebilmesi için bu sorunlar mümkün olduğu ölçüde çözüme ulaştırılmalıdır. Öğrenci, nöbetçi öğretmen, görevli personel, veli ve okul yönetimi paydaşlarından oluşan pansiyon sisteminin merkezinde pansiyondan sorumlu müdür yardımcısı olduğu için sorunların çözümünde asıl sorumluluk pansiyondan sorumlu müdür yardımcısına düşmektedir. Balay, Kaya ve Doğu'ya (2012:

104) göre sorunların çözümünde pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının yönetim kabiliyetleri, kişisel özellikleri, yetkinlikleri ve tecrübeleri oldukça önemlidir.

Alanyazında pansiyonlu okullarla ilgili çalışmaların büyük bir çoğunluğunun öğrenci kaynaklı sorunları konu edindiği görülmektedir (Acar, 2008; Balay vd. 2012; Çokomay, Çavdar ve Çok, 2014; İnal ve Sadık, 2014; Karataş vd., 2014; Uysal, 2016; Yılmaz, 2012; Yiğit, 2014). Pansiyonların yönetim sorunları üzerine yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır (Sarıduman vd., 2018; Özan vd., 2012). Yine çalışmaların, daha çok yatılı bölge ortaokulu sorunlarını ele aldığı görülmektedir. Ortaöğretim öğrenci pansiyonlarının sorunlarını bütünsel olarak ele alan çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu bağlamda, ortaöğretim öğrenci pansiyonlarının sorunlarını konu alan bir çalışmanın, politika belirleyicilere, pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarını başta olmak üzere okuldaki diğer yöneticilere veri sağlaması beklenebilir. Böyle bir çalışma, ayrıca pansiyonlu okullara araştırmacıların dikkatini çekebilir ve alanyazına katkı sağlayabilir. Araştırmanın amacı, Karaman ili ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunları tespit etmektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere Karaman'daki pansiyonlu okulların pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının bakış açısıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul pansiyonlarında yaşanan fiziki sorunlar nelerdir?
2. Okul pansiyonlarında yaşanan insan kaynakları sorunları nelerdir?
3. Okul pansiyonlarında yaşanan mevzuattan kaynaklanan sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

Ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunları en çok bu okulların pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının deneyimlemesi olasıdır. Fenomenoloji araştırması, farklı kişilerin bir konu hakkındaki yaşam tecrübelerinden yararlanmak (Creswell, 2014: 77) ve etkili duygusal ve sıklıkla yoğun insan deneyimlerini çalışmak için uygundur (Merriam, 2013: 26). Bu nedenle, araştırma amacını gerçekleştirmek için ilgili müdür yardımcılarının deneyimlerinin belirlenmesinde en uygun yöntemin nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji tercih edilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Karaman genelinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında hizmet veren 20 pansiyonlu resmi ortaöğretim kurumu vardır (MEB, 2018). Araştırmanın çalışma grubu için katılımcı seçimi yapılmamış olup, pansiyonlu ortaöğretim okullarındaki bütün pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarıyla tamsayım çalışması yapılmıştır. Bir yöneticinin askerlik görevinde bulunması, bir yöneticinin araştırmaya katılmak istememesi, bir yöneticinin de bu araştırmanın yürütücülerinden birisi olması nedeniyle çalışma grubu, 17 pansiyondan sorumlu

müdür yardımcısından oluşmuştur. Çalışma grubundaki yöneticilere ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Müdür Yardımcılarının Demografik Özellikleri

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Pansiyondan Sorumlu Olduğu Süre (Yıl)	Yatılılık Türü	Pansiyon Binası Hizmet Yılı	Yerleşim Yeri	Barınan öğrenci sayısı
Y1	Erkek	12	Karma	8	Merkez	190
Y2	Kadın	3	Karma	4	Merkez	180
Y3	Erkek	5	Erkek	51	Merkez	92
Y4	Kadın	1	Karma	19	Merkez	123
Y5	Kadın	1	Kız	3	Merkez	170
Y6	Erkek	2	Erkek	4	Merkez	153
Y7	Erkek	3	Erkek	27	Merkez	133
Y8	Kadın	1	Kız	1	Merkez	200
Y9	Erkek	2	Karma	5	Merkez	142
Y10	Erkek	2	Karma	5	Merkez	177
Y11	Erkek	6	Karma	5	Merkez	115
Y12	Erkek	1	Karma	19	Merkez	107
Y13	Kadın	3	Kız	10	Taşra	187
Y14	Kadın	5	Karma	15	Taşra	250
Y15	Kadın	3	Karma	8	Taşra	180
Y16	Erkek	1	Karma	13	Taşra	103
Y17	Kadın	3	Karma	3	Taşra	55

2.2. Verilerin Toplanması

Veriler, konunun dağılmaması ve önemli görülen yerlerin derinlemesine incelenebilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır (Merriam, 2013: 87). Verilerin toplanabilmesi için Karaman İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmıştır. Katılımcılara yöneltilen soruların belirlenmesinde bir akademisyen, bir millî eğitim şube müdürü, pansiyondan sorumlu altı müdür yardımcısı ve dört belletici öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Katılımcılara, üç araştırma sorusunun aynen kendi okulları için sorulmasına karar verilmiştir. Örneğin, birinci alt probleme ilişkin olarak şu soru sorulmuştur: Okulunuzun pansiyonunda yaşanan fiziki sorunlar nelerdir?

Görüşmeler ikinci araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öncelikle ilgili yöneticilerle irtibata geçilmiş, araştırmanın konusu hakkında katılımcılara bilgi verilmiş ve görüşme için randevu alınmıştır. Belirlenen zamanda izin belgesi yöneticilere takdim edildikten sonra görüşmeye geçilmiş ve görüşmeler; yöneticilerin odasında, yöneticilerin uygun zamanlarında

ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür. 3 yönetici ses kaydı istemediği için not alma tekniği kullanılmış, diğer 14 yöneticiyle yapılan görüşme ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarıyla yapılan görüşmeler sonrası, ses kayıtları, kelime kelime yazıya dönüştürülmüştür. Ses kaydı olmayan üç görüşmenin notları ise görüşmeden hemen sonra düzenlenmiştir. Nitel araştırma yöntemiyle tasarlanan bu araştırmadaki veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle ikinci araştırmacı; yazılanları kodlamıştır. Sonrasında iki araştırmacı birlikte kodları kontrol ederek kodlara karar vermişlerdir. İkinci araştırmacı, kodların benzerliklerini dikkate alarak temalar oluşturmuş, birinci araştırmacı oluşturulan temaların uygunluğunu denetlemiş, araştırmacılar tartışarak temalara son şeklini birlikte vermişlerdir. Açıklandığı gibi, birinci araştırmacı, sanki araştırmacılar dışında bir uzman gibi incelemeler yaparak tutarlılığı sağlamaya çalışmıştır (Merriam, 2013: 195). Oluşturulan temalar katılımcılarla paylaşılmış, bu şekilde katılımcı teyidi alınarak, inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca, katılımcıların duygu, düşünce ve betimlemeleri, ifade biçimleri korunup sunularak dış geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Bulguların okuyucu tarafından daha kolay takip edilebilmesi için ortaöğretim pansiyonlarında yaşanan sorunlarla ilgili yönetici görüşlerine dayalı olarak oluşturulan temalar Tablo 2’de özet olarak gösterilmiştir.

Tablo 2. Yöneticilerin Gözüyle Ortaöğretim Pansiyonlarında Yaşanan Sorunlarla İlgili Oluşturulan Temalar

Fiziki Sorunlar	İnsan Kaynaklarıyla İlgili Sorunlar	Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar
<ul style="list-style-type: none"> ○ Projelendirme <ul style="list-style-type: none"> ● Mutfak ve Yemekhanenin Konumu ● Etüt Salonunun Yokluğu/Yetersizliği ● Sosyal Alanların Yetersizliği ○ Binalarda Kullanılan Cihaz ve Malzemelerle İlgili Sorunlar <ul style="list-style-type: none"> ● Arızalar ● Tamir Ve Onarım 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Belletmen Öğretmen ○ Personel <ul style="list-style-type: none"> ● Personel Eksikliği ● Personelin Disiplin ve Performans Sorunları ● Personel Eğitiminin Yetersizliği ○ Okuldaki Diğer Yöneticilerle Eş Güdümlü Çalışma 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bütçe <ul style="list-style-type: none"> ● Bakım-Onarım Bütçesinin Olmaması ● Yemek Ücretlerinin Yetersizliği ○ Nöbetçi Belletici Öğretmen Ücretleri ○ Pansiyonda Başka Okulun Öğrencilerinin Kalmaması

3.1. Okul Pansiyonlarında Yaşanan Fiziki Sorunlarla İlgili Bulgular

Okul pansiyonlarında yaşanan fiziki sorunlarla ilgili bulgular, pansiyonun projelendirilmesi ve binalarda kullanılan cihaz ve malzemeler temalarında bütünleştirilmiş olup aşağıda açıklanmıştır.

3.1.1. Pansiyonun Projelendirilmesi

Araştırmaya katılan pansiyondan sorumlu müdür yardımcılara göre, pansiyon binalarında projelendirme kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar, mutfak ve yemekhanenin konumu, etüt salonunun yokluğu ya da yetersizliği ve sosyal alanların yetersizliği alt temalarında bütünleştirilmiştir.

3.1.1.1. Mutfak ve Yemekhanenin Konumu

Pansiyonlarda, mutfakların projelendirilmesinden kaynaklanan sorunlar vardır. Örneğin, mutfağın bodrum katta planlanması nedeniyle yemeklerin sunuma hazırlanması ve mutfağa erişimde güçlükler yaşanmakta, yemekleri asansörle taşımak gerektiği için fazladan asansör masrafı çıkmaktadır. Bir katılımcı (Y9), bu durumu “...mutfak da bu katta [yemekhanenin bulunduğu zemin katı kastediyor] olsa tabii ki de daha iyi olur. Yemekleri buraya getirmek, dağıtmak zor oluyor. Yemekleri mutfaktan asansörle taşıyoruz, asansör sürekli arıza veriyor ve buna masraf ediyoruz.” şeklinde ifade etmiştir.

Mutfağın bodrum katta projelendirmesinden kaynaklanan diğer sorun ise mutfakta nem ve haşere riskinin bulunması ve mutfağın temizliğinin zor olmasıdır. Aynı zamanda yöneticiler, bu risklere karşı sürekli önlem almak ve fazladan zaman harcamak durumunda kalmaktadırlar. Katılımcılar bu sorunu, “...mutfağı bodruma yapmışlar, sanki yer mi yok? Bodrumda nem daha çok oluyor, bir de bodrum orası, börtü böcek riski de var. Gerçi biz ilaçlama için firmayla anlaştık onlar gelip ayda bir ilaçlıyor.” (Y11) ve “Yemekhanemiz zemin katta iken mutfağımız bodrum katta. Bodrumda mutfak doğru değil hocam. Yemeğin yapıldığı yerle sunulduğu yer aynı katta olacak bence. ...temizliği zor oluyor bir defa. Bunun nemi var, onunla uğraşıp duruyorsun.” (Y1) şeklinde belirtmişlerdir.

Bazı pansiyonlarda ise mutfak ve yemekhane, ana binadan ayrı bahçe içerisinde başka bir yerde inşa edilmiş. Yemekhanenin binadan ayrı olması gece öğünlerinin dağıtımını, öğrencilerin yemeğe gidiş-gelişleri, belletici öğretmenlerin öğrenciyi kontrolü gibi konularda sorun oluşturmaktadır. Bir katılımcı, yemekhanenin ayrı yerde bulunmasının sebep olduğu sorunları şu şekilde ifade etmiştir: “Bizim en büyük sıkıntımız binalarımızın farklı yerlerde olması. Yemekhanemiz farklı bir yerde, kız ve erkek bölümümüz farklı yerlerde. Öğrencilerin kış aylarında yemekhaneye gidip gelmeleri zor oluyor. Gece öğününü saati 21.00’de olduğundan yiyeceklerini ana binalarda dağıtmak zorunda kalıyoruz. Bu da hijyen açısından

sorun yaratıyor. Aynı zamanda belleticilerin, öğrencilerin yemekhaneye giriş-çıkışını kontrol etmeleri, onları toplayıp tekrar pansiyona getirmeleri sorun oluyor.” (Y14)

3.1.1.2. Etüt Salonunun Yokluğu ya da Yetersizliği

Yatılı öğrencilerin ders çalışma yeri olan etüt salonları, özellikle son yıllarda yapılan pansiyonlarda, projelendirilmemiş ya da barınan öğrenci sayısına göre eksik projelendirilmiştir. Aynı bahçe içinde bulunan pansiyonlarda, öğrenciler okul binasındaki sınıflarda ders çalışmakta ve akşam etüt yapmaktadır. Y2 kodlu katılımcı bu durumu, “...120 kişi kapasiteli 4’ü kız, 4’ü erkek bölümünde olmak üzere toplamda 8 adet etüt salonumuz vardı. İhtiyacı karşılamadığı için [Pansiyonun mevcudu, 180’dir.] ütü odasını da etüt salonuna çevirdik. Öğrenci sayımız arttığı için salonlar tekrardan yetmez oldu. Artık etütleri okulda yapıyoruz. Pansiyonda kız ve erkek öğrenciler olduğundan öğrenci kontrolünde sorun oluyor, hocalar sayarak götürüp getiriyor” diyerek ifade etmiştir.

Etüt salonunun yokluğu ya da yetersizliği nedeniyle öğrenciler, özellikle kış ayları ve gece saatlerinde okula gitmekte zorlanmakta ve etüte katılmak istememektedirler. Bu durum aynı zamanda, belletici öğretmenler için öğrenci kontrolü sorununu da beraberinde getirmektedir. Y14 kodlu katılımcı bu sorunu, şu şekilde ifade etmiştir: “Pansiyon binasında etüt salonumuz var, fakat ihtiyacımızı karşılamıyor. Çözüm olarak etütleri okulda yapıyoruz. Farklı binaların olduğu bir bahçede 250 öğrencinin aynı anda etüte gitmesi bir kargaşa oluşturuyor. O gün nöbet tutan arkadaş öğrenciyi kontrol edemiyor, sıkıntı yaşıyor. Zaten akşam odalarından çıkıp okula etüte gitmek öğrencilere zor geliyor, bir de bunun kışı var. Kışın öğrenci üşüyor.”

Okul bahçesinin dışında uzak bir yerde bulunan pansiyonlarda ise etütlerin okul binasında yapılabilme imkânı ortadan kalkmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin ders çalışabilmesi için pansiyon binalarının bazısında koridorda, bazısında sığınakta, bazısında yemekhane vb. yerlerde etüt yapılmaktadır. Fakat buraların amacı dışında kullanılması, sorun olmakta ve öğrencilerin ders çalışabilecekleri sağlıklı bir ortam oluşturulamamaktadır. Konuya ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir: “Pansiyonda etüt salonumuz yetersiz, 200 kişilik pansiyonumuzda 80 kişilik salon var. Pansiyonla uzak olduğundan etütleri okul binasında da yapamıyoruz. Öğrencilerimizin büyük çoğunluğu toplu olarak yemekhanede etüt yapıyor, bu sebeple gürültü oluyor ve öğrenciler sağlıklı ders çalışmıyor. Soruna bu şekilde çözüm bulabildik ama yemekhanede etüt yapılmasını tasvip etmiyorum, gürültü çok oluyor. O kalabalıkta nasıl ders çalışsınlar? Keşke etüt salonlarımız yeterli olsaydı.” (Y13)

“Pansiyonda etüt salonu yapılmamış ve uzak olduğu için etüt saatlerinde okulu kullanma

imkânımız yok. Erkek bölümünde boş odaları etüt salonu şeklinde düzenledik kız bölümünde ise sığınağı kullanıyoruz.” (Y16)

Ailesinden ayrı yaşayan yatılı öğrenciler için bir yaşam alanı olan pansiyonda sağlıklı ders çalışma imkânının olmaması, öğrencide bölünmüşlük hissi doğurmakta ve öğrencinin yaşadığı yeri benimsemesini engellemektedir. Bu durumu, Y15 kodlu katılımcı şu şekilde ifade etmiştir: *“Pansiyonda, çocuğa bir yaşam alanı oluşturuyorsun, burası sana ait oda, sosyal alan diyorsun ama çocuğu alıp ders çalışmaya okula getiriyorsun. Öğrenci yemeğini yemiş dinleniyor, zaten yorgun, tekrardan üzerini değiştirip okula gitmek zorunda kalıyor. Öğrenci bölünmüşlük yaşıyor ve bu durumda aidiyet hissi ortadan kalkıyor. Öğrenci pansiyonu benimseyemiyor...”*

3.1.1.3. Sosyal Alanların Yetersizliği

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği'nde de belirtildiği üzere (MEB, 2016: 1) okul pansiyonları, öğrencilerin barınma ve beslenme gibi ihtiyaçlarının yanında sosyal ihtiyaçlarını da karşılayan kurumlardır. Ailelerinden ayrı olduklarından yatılı öğrencilerin pansiyonun onlara sunduğu ortamlar dışında fazla alternatifleri yoktur. Bazı pansiyonların sosyal alanlarının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durumda, öğrenciler yeteri kadar sosyal ve sportif etkinliklerde bulunamamakta ve yatılı ortamdan sıkılmaktadır. Görev yaptığı pansiyonda ihtiyacı karşılayacak sosyal alanın bulunmadığını belirten bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir: *“Sosyal etkinlik yapılabilmesi için bir defa sosyal aktivite alanlarının yeterli olması lazım. ... ama bu öğrencilerin burada olduğu sürece pansiyon ve okul imkânları dışında hiçbir alternatifi yok. Bu okulda olan tek şey futbol sahası. Binanın içinde sadece televizyon salonu var. Mesela arada müzikal programlar ve dönemde iki defa eğlence programı yaparız, fakat uygun bir salonumuz olmadığı için yemekhaneyi kullanıyoruz, o da iyi olmuyor.” (Y15)* *“...mesela aynı odada kalan iki arkadaş sohbet edebiliyor, ama farklı odalarda kalanların beraber kullanabileceği ortak bir oturma, dinlenme bölümü yok.” (Y11)*

3.1.2. Binalarda Kullanılan Cihaz ve Malzemeler

Araştırmaya katılan pansiyondan sorumlu müdür yardımcılara göre, pansiyon binalarında kullanılan cihaz malzemelerle ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar, arızalar ve tamir-onarım alt temalarında bütünleştirilmiştir.

3.1.2.1. Arızalar

Çalışmaya katılan katılımcılara göre en önemli sorunlardan birisi binaların bakım ve onarımıdır. Özellikle kullanıma yeni açılan pansiyon binalarında, kalitesiz malzeme kullanımı, kötü ve özensiz işçilik gibi nedenlerden sürekli sorunlar yaşanmaktadır. Bazı

makine, cihaz ya da sistemler sık sık arızalanırken bazıları ise bozuk olduğu için hiç kullanılmadan yenisiyle değiştirilmektedir. Katılımcılar, teslim sürecinde ciddi anlamda denetim eksikliğinden kaynaklı sorunlar olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar şu şekilde ifade etmişlerdir: “Yaşadığımız en önemli sorun bu. Bina yeni olmasına rağmen maalesef kötü malzeme kullanımı ve özensiz işçilikten dolayı sürekli arıza olur. Mesela, su pompasını hiç kullanmadan değiştirdik, buna bizzat tanık oldum.” (Y6) “Pansiyon açılalı daha şurada 3 ay oldu. İnşaattan gelen eksikliler ve hatalı malzemeler var. Bulaşık makinası, fırın, ocak, hidrafor gibi cihazların tamiriyle uğraşıp duruyoruz. Direkt çalışmıyor ki. Tamir ediyorsun, olmadı değiştiriyorsun. Sanayi tipi elektrik gereken cihazlara ev tipi elektrik çekmiş adamlar. Günde 5-6 defa sigorta atıyor, cihazları kullanamıyoruz.” (Y8) “Binamız 3 yıllık olmasına rağmen sürekli arızalar oluyor. Bunun sorumlusu binayı yapan müteahhit midir? Kimdir bilmiyorum. Pansiyonu açtığımız ilk gün binayı pis su bastı. Tuvalet borularını dışarı çıkarıp toprağın içine bırakmışlar, rögarla bağlantısını yapmamışlar. ...yangın merdivenlerine çıkış kapısı yapmamışlar.” (Y17)

3.1.2.2. Tamir ve Onarım

Katılımcı görüşlerine göre yüklenici firmalar yeni yapılan binaların tesliminden sonra arızaları üstlenmemekte ya da üstlendiği arızaları zamanında tamir etmemektedir. Bu arızalardan dolayı pansiyonun işleyişinde oluşan aksaklıklar öğrencileri mağdur etmektedir. Katılımcılar, sorunları çözmek için gayret gösterse de mali eksiklikler ve yetkilerinin sınırlı olmasından çok zor durumda kalmaktadırlar. Kimi eksiklikler okulun imkânları dahilinde çözülürken kimisi de üst kurum olan Milli Eğitim Müdürlüklerine resmi yazıyla bildirilmektedir. Katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir: “...binayı inşa eden firma arızaların çoğunu yüklenmiyor ve arızalar istenilen sürede giderilmiyor.” Hidraforlar hiç kullanılmadan arızalıydı. Yüklenici firma üstlenmedi. İlçemizde kalifiye usta da bulunmadığı için başka yerlerden usta getirerek sorunu çözebildik. ...örneğin amfi bozuldu firmaya tamiri için gönderdik, bir yıldır haber gelmiyor. Güneş enerji sistemimizdeki arızayı bildirmemize rağmen tamir etmediler.” (Y5) “...yüklenici firma eksikliklerin giderileceği söylüyor, ilgili kuruma da yazmamıza rağmen hala eksiklerimiz çoğu giderilmedi. Bu sürede bizler öğrencilerimize iyi hizmet sunamıyoruz ve enerjimizin büyük kısmını işimizin dışındaki bu sorunlara harcıyoruz.” (Y8)

Eski binalarda ise farklı türde sorunlarla karşılaşmaktadır. Örneğin, tesisatlar çok uzun süredir kullanıldığı için arızalanmakta, yaşam alanlarını iyileştirme adına binada yapılan temizlik ve onarımlar, göze görünmemektedir. Çalışanların işe güdülenmesinin önünde bir engel olarak görülen bu durumu Y7 kodlu katılımcı, “Binamız eski olduğu için çeşitli

bölmelerinde dökülmeler oluyor. Kalorifer tesisatı eski olduğundan bazı bölgeleri ısıtamıyoruz. Pansiyonda dolapları, lavaboları değiştirdik; raf yaptırdık ama kendini göstermiyor ki. Arkadaşların gayretini ben görüyorum. Temizliyorsun, temizliyorsun kirli gibi duruyor, ya insanın hevesi kaçıyor.” şeklinde ifade etmiştir. Y3 kodlu katılımcı ise “...bina 51 yıl önce açılmış, burası en eski öğrenci pansiyonu. Su ve elektrik tesisatı hiç değişmemiş, haliyle arızalar oluyor. Su tesisatında metal borular kullanılmış ve çok eski olduğundan küf sorunu var. Aynı şekilde elektrik tesisatımız da çok eski, sistemin değişme imkânı yok, anca sıva üstü değişik yapılabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

3.2. İnsan Kaynaklarıyla İlgili Sorunlar Hakkında Bulgular

İnsan kaynaklarıyla ilgili yaşanan sorunlar belletici öğretmen, personel ve okuldaki diğer yöneticilerle eş güdümlü çalışma temalarında bütünleştirilmiş olup temalar aşağıda açıklanmıştır.

3.2.1. Belletici Öğretmen

Belletici öğretmen, okul pansiyonlarında görevli oldukları günlerde, yatılı öğrencilerin eğitim öğretim ve gözetimleri ile ilgili iş ve işlemleri yürüten öğretmendir (MEB, 2016: 1). Pansiyondan sorumlu müdür yardımcıları, pansiyonda nöbet tutacak belletici öğretmenlerin bulunmasında sorun yaşamaktadır. Erkek öğretmenler, pansiyonda belleticilik görevi almaya istekliken yeterli sayıda istekli kadın belletici öğretmen bulunamamaktadır. Kadın öğretmenlerin nöbet tutmak istememesi, sorumlu müdür yardımcılarını zor durumda bırakmaktadır. Belletici öğretmen ihtiyacının istekliler arasından karşılanamadığı durumlarda, katılımcılar başka okullardan irtibatla olduğu öğretmenlerden ricada bulunarak ya da resen görevlendirme yoluna giderek belletici ihtiyacını karşılamaktadırlar. Y12 kodlu katılımcı bu sorunu, “*Erkek belletici bulunuyor sorun yok ...bayan belletici öğretmen bulmada sıkıntı yaşıyoruz. Fakat diğer okullarla bağlantıya geçip arkadaşlardan rica ederek bu sorunu çözdük.*” şeklinde ifade ederken Y17 kodlu katılımcı, “*...gelip burada nöbet tutmak isteyen bayan hoca bulunmuyor. Buna bir çözüm bulamadık. Kaymakamlık, ilçedeki Kadın öğretmenleri hizmet puanı en düşük olandan başlayarak resen görevlendiriyor.*” şeklinde ifade etmiştir. Y4 kodlu katılımcı ise “*...Kadın belletici öğretmen bulamıyoruz. Kimi öğretmenlerin küçük çocuğu var, kimi ailesiyle vakit geçirmek istiyor. Gece ailesini, çocuğunu bırakıp nöbete gelmek istemiyor. Bence bu geçerli sebep.*” açıklamasıyla, kadın öğretmenlerin belletici olmak istememesini de haklı gördüğünü belirtmiştir.

Öğretmenlerin isteyerek nöbet tutması ya da öğretmenlere resen nöbet görevi verilmesiyle ilgili bazı okullarda sorun yaşanmaktadır. Resen görevlendirmeye isteksiz nöbet tutan öğretmenler, görevlerini ihmal edebilmekte ve nöbetlerinde daha özensiz

davranmaktadır. Y15 kodlu katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *“Gönüllü nöbet tutanlarla resen nöbet görevi verilen kişilerin nöbetleri arasında tabii ki de fark oluyor. İstekli nöbet tutanlar, görevlerini daha dikkatli yapıyorlar, öğrencilerle daha çok ilgileniyorlar.”*

Katılımcılar, belletici öğretmen bulmada sorun yaşamanın nedeni olarak pansiyon nöbet ücretlerinin özendiricilerin yetersiz olmasını görmektedirler. Hali hazırda öğretmenlere, nöbetçi belleticilik görevi için 7, belleticilik görevi için 4 saat ek ders ücreti ödemesi katılımcılara göre yetersizdir. Y7 kodlu katılımcı bu durumu, *“Öğretmenler özel yaşamlarından fedâkarlık yapıp gelip burada nöbet tutuyorlar. Buradaki bütün öğrencilerin sorumluluğunu alıyorlar. Mesela, öğrenci hastalanıyor onunla ilgileniyor, gece hastaneye gidiyor. Nöbetten sonra da derse gidiyorlar. Nöbetlerin cazip olabilmesi için ödenen ücret arttırılmalı. Bu durumda nöbet tutmak isteyenler artacaktır. Nöbetler daha çok gece tutulmasına rağmen gündüz ücreti ödeniyor, ücretlendirme gece saatine göre yapılmalı.”* şeklinde ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise sorunun çözümü için pansiyonlarda nöbet için ayrı kişilerin görevlendirilmesini ya da öğretmenlere artı hizmet puanı verilmesini önermektedirler. Katılımcılar bu durumu, *“...Pansiyonlarda nöbet için ayrı kişiler görevlendirilmeli. Ücretlerin arttırılmasının nöbetçi ihtiyacı sorununa çözüm olmayacağını düşünüyorum.”* (Y8), *“Nöbet tutan öğretmenlere DYK kurslarındaki gibi artı hizmet puanı verilmeli.”* (Y13), şeklinde ifade etmişlerdir.

3.2.2. Personel

Personel temasında bütünleştirilen sorunlar, personel eksikliği, personelin disiplin ve performans sorunları, personel eğitiminin yetersizliği ve okuldaki diğer yöneticilerle eş güdümlü çalışma alt temalarında bütünleştirilmiş olup aşağıda açıklanmıştır.

3.2.2.1. Personel Eksikliği

Katılımcılara göre, pansiyonların büyük çoğunluğunda mutfak personeli, temizlik personeli, teknisyen, sağlık görevlisi, güvenlik görevlisi, ambar memuru ihtiyacı vardır. Mutfak ve temizlik personeli bazı pansiyonlarda sayı olarak yetersizken ambar memuru, güvenlik görevlisi, sağlık görevlisi, teknisyen ise pansiyonların çoğunda bulunmamaktadır. Personel eksikliği işlerin aksamasına neden olmaktadır. Mevcut personel, daha çok çalışarak ve fazla mesai yaparak açığı gidermeye çalışmaktadır, bu nedenle mevcut personelin ve yöneticinin iş yükünü ciddi oranda artmaktadır. Katılımcıların konu hakkındaki açıklamaları şu şekildedir: *“Personel sayımız eksik. Okul ve pansiyon kaloriferine bakan arkadaş aynı kişi. Dolayısıyla bu adam gece uyumayıp pansiyonun kaloriferine mi baksın yoksa gündüz okula mı baksın? Bazen ısınmada sorun yaşıyoruz. Pansiyonumuzda teknisyen, ambar memuru yok.*

Temizliğe bakan arkadaş elinden geldiğince eksikleri onarmaya çalışıyor, tabii yeterli olmuyor. Mutlaka teknisyen ve ambar memuru olmalı.” (Y15) “Pansiyonumuz 3 ay önce açıldı. ...personel eksik değil, yok desek yeridir. Talep ediyoruz fakat personel görevlendirilmiyor. Okulda görevli personel hem okulun hem de pansiyonun işini yapıyor bu da çalışanlar için ciddi iş yükü demek.” (Y8) “...biz perişanız hocam. Personelimiz eksik, koskoca yurdu 4 personel idare ediyor. ...yemeği, bulaşığı ve pansiyonun temizliğini onlar götürmeye çalışıyor. ... 8 saat çalışmaları gerekirken sabah 7-8 gelip akşam 8 gidiyorlar. İşleri yetiştiremiyoruz hocam. Emin olun şu kolum kırılana kadar yemek dağıtıyordum. Öğle yemeğinde burada olsanız görürdünüz, memurumuz yemek dağıtıyordu.” (Y10)

Personel yetersizliği bulunan bir pansiyonda, çalışanların izinli ya da raporlu olması, personel yetersizliği ile ilgili sorunları daha da artırmaktadır. Bu duruma katılımcı Y3, şu ifadelerle dikkat çekmiştir: *“Toplamda 4 personelimiz var. Bu insanlar 4 katlı binayı temizliyor ve aynı zamanda yemek çıkartıp bulaşık yıkıyor. Zaten yetersiz, personelin izin ve rapor kullanımı durumunda ciddi sıkıntılar doğuyor, hizmetler aksıyor. Taşerondayken raporlu personelin yerine şirket başka biri gönderiyordu.”*

Pansiyonlarda teknik personel yokluğu, basit arızaların zamanında ve düşük maliyetle yapılmasını güçleştirmekte, öğrencilerin mağdur olmasına neden olmaktadır. Katılımcı Y2, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *“Su ve kalorifer tesisatı ile kapı, pencere gibi muhtelif parçalarda arızalar oluyor. Dışarıdan usta çağırarak arıza ve eksiklikleri gidermeye çalışıyoruz. Fakat ustalar her çağırdığımızda gelemiyor. ...sorunu zamanında çözemiyoruz. Öğrenciler mağdur oluyor. Ben, bir yönetici olarak bu durumdan rahatsız oluyorum, eve gidince huzursuz oluyorum. Aynı zamanda küçük arızalar için de tamirci çağırıyoruz, teknik personel yok. ...her gelişlerine servis ücreti yazıyorlar, yapılan işe göre fazla ücret ödediğimizi düşünüyorum. Pansiyonlu okullarda, en azından küçük arızaların tamiri için teknik personel görevlendirilmeli.”*

Pansiyonda güvenlik görevlisinin olmaması katılımcıları endişelendirmektedir. Sağlık personelinin olmaması ise küçük sorunlar için hastaneye gidilmesine neden olmakta, hastane dönüşünde sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunları, katılımcı Y15 şu şekilde ifade etmiştir: *“Burası ilçenin dışında bir yer. Görmüşsünüzdür bu bölgede 4 öğrenci pansiyonu var, buralarda ortalama 1000 öğrenci barınıyor. Ne sağlık çalışanımız var ne de bir güvenlik personeli. Burada, kız ya da erkek öğrenciler, ne kadar güvende olabilir? Bütün yük ve sorumluluk yönetici ve belleticilere kalıyor. Öğrencinin en küçük ağrısında ambulans çağırıyoruz, ambulans çocuğu ilçe merkezine götürüyor. Geri getirmediği için o da bir sorun. Taksi tutup öğrenciyi geri getiriyoruz bu da ciddi maddi yük oluşturuyor. Eğer burada 24*

saat hizmet veren prefabrik bile bir sağlık birimi olsa küçük rahatsızlıklarda öğrenciyi hastaneye göndermeyiz.”

3.2.2.2. Personelin Disiplin ve Performans Sorunları

Bu sorunlar, pansiyon personelinin iş yapmama, kendi aralarındaki geçimsizlik, farklı bağlantıları kullanma, iş ahlakına uygun davranmama şeklinde meydana gelmektedir. Örneğin Y11 kodlu katılımcı bu sorunu, “...iki insan varsa orada iki dünya var demektir hocam. Sorun yaşamamak elde değil, mutlaka yaşanır. Daha çok personel arasında sorunlar oluyor. Burada yaşanacak sorunlar insan ilişkileriyle ilgili.” şeklinde ifade etmiştir. Y5 kodlu katılımcı ise sorunu şu şekilde belirtmiştir: “...personelden kaynaklanan nedenler olarak ise eğitim seviyesi, iş ahlakı, akrabalık ilişkileri, personel seçiminde belirli kriterlerin olmamasını örnek verebilirim. ...işe almada belirli kriterler getirilmeli, akraba özellikle de karı koca aynı kurumda çalıştırılmamalıdır. Bir de personele günü kurtarma adına fazla imtiyaz tanınmamalıdır.”

Çalışanların taşerondan geçici işçi kadrosuna geçmesi, kimi personelin görevini yerine getirmeme ya da aksatma ve ‘tanıdık’ diye ifade edilen farklı bağlantıları kullanmaya çalışmaları, katılımcılar tarafından sorun olarak algılanmaktadır. Bu sorunların diğer çalışanların motivasyonunu da olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bu durum, bir katılımcı tarafından “Personel taşeron işçi olarak çalışırken kayda değer problem yaşamıyorduk. Fakat personelin 2 Nisan’ da geçici işçi kadrosuna geçmesiyle birlikte hafta geçmeden sorunlar kendini hissettirmeye başladı. Şimdi ise iş yaptırılmada ciddi sorunlar yaşıyoruz.” (Y14), şeklinde ifade edilirken bir başka katılımcı, “Personel sayımız yeterli. ...personel arasında ciddi sıkıntılar var. Bu sorunlar personele kadro verildikten sonra arttı. Bazı personelin farklı bağları var ve bunu “Benim bilmem nerde şu tanıdığım var.” gibi ifadelerle kullanmaya çalışıyor. Bu sebeple benim ve personelin iş motivasyonu düşüyor.” (Y16) şeklinde ifade etmiştir.

3.2.2.3. Personel Eğitiminin Yetersizliği

Yöneticiler ve pansiyonda görevli memurlar, bir eğitim sürecinden geçmeden göreve başlatılmakta, kendi imkânlarıyla, deneme yanılma yöntemi ya da çevresindekilere danışarak işi öğrenmektedirler. Bu durum, beraberinde çeşitli sorunları doğurmakta, işe hâkim olmayan personel ve yöneticinin özellikle mali konularda hata yapma riskini arttırmaktadır. Katılımcılar bu sorunun çözümünü, pansiyon yönetiminin okuldan ayrılmasında, ayrı birim olarak yapılanmasında görmektedirler. Katılımcılara göre bu ayırım çalışanların uzmanlaşmasını sağlayacaktır. K1 kodlu katılımcı, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Kesinlikle pansiyon okuldan ayrılmalıdır. Kesinlikle ve kesinlikle ayrılmalı hocam! KYK gibi

ol-ma-lı-dır! Üniversite oluyorsa lisede niye olmasın? Ben bunu hep söylüyorum, KYK gibi profesyonelleşmelidir, ayrı bir birim kurulmalıdır. Oranın müdürü ayrı olacak, oranın kendine münhasır kadroları olacak. Mesela normal bir memur, bilmediği alana, ambar memurluğuna soyunmayacak. İhaleyi bilmiyor sonra yüklenici firmanın eline düşüyor adam hocam. Yüklenicinin eline düşen adam nasıl iş yapabilecek, devleti nasıl temsil edebilecek? Kaynakları nasıl verimli kullanabilir? Adam bilmiyor ki hocam, insan bilmediği şeyi nasıl doğru yapar? Yaşayarak, deneme yanılmayla öğreniyor. Biz de öyleyiz, sağa sola sorarak ya da deneme yanılmayla bir şeyleri öğreniyoruz. Bu süreçte çok yanlış iş yapılıyor.”

3.2.2.4. Okuldaki Diğer Yöneticilerle Eş Güdümlü Çalışma

Katılımcılar, araştırmanın diğer temaları üzerine görüşlerini rahat bir şekilde ifade ederken okuldaki diğer yöneticilerle olan koordinasyonları hakkında daha çekingen bir tavır sergilemişlerdir. Başlangıçta koordinasyon üzerine fazla konuşmak istememişler, görüşmecinin ek soruları üzerine çekinerek de olsa görüşlerini dile getirmişlerdir. Buna göre, pansiyondan sorumlu bazı müdür yardımcıları, okul müdürü ve okuldaki diğer idarecilerin pansiyonla ilgili sorun ve ihtiyaçları yeteri kadar anlayamadıklarını düşünmektedirler. Pansiyondan sorumlu müdür yardımcıları; veli, öğrenci ve personelden gelen talepler ile okul müdürü ve diğer idarecilerin kararları arasında kalmakta, çözilemeyen sorunlardan ise sorumlu tutulmaktan rahatsızlık duymaktadırlar. Bu durum, kendilerinin deyimiyle motivasyon kaybı ve iş doyumunun azalmasına neden olmaktadır. Y1 kodlu katılımcı, bu durumu şu şekilde açıklamıştır: “... çok koordinasyon sıkıntısı yaşadım, çok istifa ettim, hep geri döndürüldüm. Hocam biz müdür yardımcıları olarak (pansiyondan sorumlu müdür yardımcısını kastederek) aradayız. Öğrenci ve veli tarafından baskı uygulanır, üst kademedeki vatandaşlar (müdür ve diğer idareciler) da baskı uygular. Herkes bir şey istiyor, personel bir şey istiyor, öğrenci bir şey istiyor. ...makul karşılıyorum ben, bu uygulama pansiyonun gidişatı için güzel bir uygulama, yapılabilir diyorum. Bunu dile getiriyorsun, son karar mercii sen olmadığın için törpüleniyorsun, törpüleniyorsun... doğru anlaşılammak, olayı anlayammak, çünkü olayı sen yaşıyorsun mutfakta sensin. Üst taraf, aman o gün bir şey olmasın da, sıkıntısız geçsin de... onun derdi odur...” Y14 kodlu katılımcı da şu şekilde açıklamıştır: “...illa ki yaşanıyor. Mesela, yemek listesini değiştirmek isterim, farklı çeşitli yemekler olsun isterim. Ama farklı yemekler yapma noktasında neyiz olur? Sıkıntılarımız olur. ...kesinlikle var olan düzeni değiştirmeyelim. ...farklılık yok (burada biraz gülüyor). Düz, her zaman ne pişiyorsa, sıradan, onlar pişecek mantığıyla... Sonra çocuk geliyor ‘Hocaaam neden biz farklı bir şey yemiyoruz? Neden farklılık olmuyor?’ diyor. Çocuğa açıklayamıyorsun ki bunu. Ne diyeceksin çocuğa, ne diyebilirim? Sonra da ne oluyorsunuz?

Sadece gidip gelen, var olan ortak işleri yapan, sorun dinleyen, ama çözüm olmayan şekilde bir tabloda hayatınızı idame ettiriyorsunuz. Haa bu mutlu ediyor mu insanı? Tabii ki de hayır. Bir şevkle başladığın işte motivasyonun günden güne düşüyor, sönmeye başlıyorsun, duruluyorsun...”

3.3. Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar Hakkında Bulgular

Okul pansiyonlarında mevzuattan kaynaklanan sorunlarla ilgili bulgular; bakım onarım bütçesinin olmaması, nöbetçi belletici öğretmen ücretleri, yemek ücretlerinin yetersizliği ve pansiyonda başka okulun öğrencilerinin kalması temalarında bütünleştirilmiş olup aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1. Bakım Onarım Bütçesinin Olmaması

Katılımcılardan elde edilen verilere göre, mevzuattan kaynaklanan öncelikli ve en önemli sorun, pansiyon bütçesinde bakım ve onarım için bir ödeme kaleminin bulunmamasıdır. Pansiyon bütçesinde yemek, ulaştırma ve PTT, temizlik malzemesi, jeneratör yakıtı ve sağlık araç gereç gideri vb. olmak üzere toplamda 12 gider kalemi vardır. Bütçenin geneli için ayrılan ödeneğin çok büyük oranda yeterli olduğu katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Fakat pansiyonun çeşitli bölümlerinde sıkça arıza ve eksiklikler olmaktadır. Mevcut durumda eksikliklerin giderilebilmesi için pansiyon bütçesinde, bakım ve onarım için bir kalem ayrılmamıştır. İhtiyaçlar, okul aile birliği ve % 12’ler (Muhasebe veya mal müdürlüğü veznelere yatırılan paralı yatılı öğrenci ücretleri ve ücretli yiyenlerin yemek ücretlerinin % 12’si) aracılığıyla giderilmeye çalışılsa da bu kanallar sorunları çözmede yetersiz kalmaktadır. Bakım ve onarımda gecikmeler yaşanmakta, öğrenciler mağdur olmaktadır. Yöneticiler ise sorunlar zamanında çözülemediği için zor durumda kalmaktadırlar. Y4 kodlu katılımcı, bu durumu, “ ...fakat bakım onarım kaleminde herhangi bir ödenek yok. % 12’den gelen miktarı bu bölümde kullanabiliyoruz fakat o da çok az bir bölüme yetiyor. Okul aile birliğinden destek alıyoruz, ee o da yetersiz kalıyor. Bina eski olduğu için sürekli arızalar oluyor. Arızalar zamanında giderilmediğinde öğrenciler hizmet nasıl verilecek? Öğrenciler mağdur oluyor işte. Bütçeye bakım onarım için bir kalem daha eklenmeli. Bu sorunları daha kolay ve şeffaf bir şekilde çözmek istiyoruz.” diyerek ifade etmiştir. Y1 kodlu katılımcı da sorunu şu şekilde açıklamıştır: “ ...cam, kapı kolu, duş bataryası, lamba, dolap kilidi falan sürekli kırılıyor ya da arızalanıyor malum. ...problemleri zamanında çözemiyoruz, hep gecikme oluyor. Akan bir tuvaleti para yok diye bekletebilir misin? Yemek paralarından gelen % 12’ler, neye yetsin? Kesinlikle yetersiz. Pansiyona bütçesinde bakım onarıma belirli bir miktar ayrılmalı. Pansiyon yönetimi bu konuda kimseye muhtaç bırakılmamalı ve yasal olarak ihtiyaçlarını karşılayabilmeli.”

3.3.2. Nöbetçi Belletici Öğretmen Ücretleri

Mevzuat kaynaklı diğer sorun ise belleticilik görevi alan öğretmenlere ödenen ücretin aylık 48 saat ek ders ile sınırlı olmasıdır. Öğrenci pansiyonlarında gece dâhil görev yapan belletici öğretmenler, nöbetçi belletici öğretmen olarak adlandırılmaktadır. Şöyle ki belletici öğretmenlerin görevi, 22.00 gibi sona ererken nöbetçi belletici öğretmenler ise geceyi pansiyonda geçirmektedirler (MEB, 2016: 1-2). Milli Eğitim Bakanlığının Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar'ın (MEB, 2006: 8) 13. Maddesine göre nöbetçi belletici öğretmenlere 6, belletici öğretmenler ise 4 ek ders ücreti ödenmektedir. Aynı maddeye göre belleticilik görevi yapanlara bir ayda en fazla 48 saat ek ders ücreti ödenebilmektedir. 25/08/2017 tarih ve 30165 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 4. Dönem Toplu Sözleşme metninin 2. Bölüm 12. Maddesi ile nöbetçi belleticilik görevi verilen öğretmenlerin ek ders ücreti 1 saat artırılarak 7 ek ders saati olmuştur.

İstekli öğretmenlere, önceden 8 nöbetçi belleticilik görevi ($8 \times 6 = 48$) verilebilmekteydi. İlgili ek ders kararı ödenebilecek ücreti 48 saatle sınırladığından 4. Toplu Sözleşme'den sonra 8 görev ($8 \times 7 = 56$), 48 saat sınırını aştığı için bu olanaksız hale gelmiştir. Öğretmen ayda en fazla 6 nöbetçi belleticilik görevi alabilmektedir. Bu durum, öğretmen sayısının yetersiz olduğu okullarda, pansiyondan sorumlu müdür yardımcıları için belletici öğretmen bulmada sorun oluşturmaktadır. Bu durumu Y11 kodlu katılımcı açık bir şekilde ifade etmiştir: “Burada iki mantık hatası var. ... İkincisi toplu sözleşmede nöbet ücretleri 6 saatten 7' ye çıkarıldı fakat ilgili yönetmelik en fazla 48 saat ödeyebiliyorsun diyor. Biz önceden isteyene 8 görev yazıyorduk. Öğretmen 48 saat ücretini alıyordu. Şimdi ise en çok 6 nöbet tutup 42 saat ücret alabiliyor. Öğretmeni teşvik etmek için alınan toplu sözleşme kararının ne anlamı oldu? Ben de bu durumda isteyen öğretmene 8 görev yazamıyorum. Eksiği tamamlamak için nöbetçi arayacağım, bizim için de iyi olmadı. 48 saat ek ders sınırlandırması kalkmalı, yine istekli olana 8 görev verebilelim.”

3.3.3. Yemek Ücretlerinin Yetersizliği

Katılımcılara göre, öğrencilere yemek için ayrılan bütçe yetersizdir. Öğrencilerin çoğunun hafta sonu evci iznine çıktığı pansiyonlarda, bu günlerde izne çıkan öğrenci sayısı kadar daha az yemek yapıldığı için doğal olarak bir tasarruf oluşmaktadır. Hafta sonu yapılan bu tasarruf sayesinde hafta içi yemeklerinde sorun yaşanmamakla birlikte, öğrencilerin izne çıkmadığı ya da çok azının çıktığı pansiyonlarda ise yemek ücreti yetersiz kalmaktadır. Y9 kodlu katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Şimdi şeye göre, öğrencilere yemek için gelen para yetmez. 8,5 lira gibi bir şey. Bizim burada verdiğimiz yemeğe baktığımızda o yeterli bir para değil. Ha biz nasıl işin içinden çıkıyoruz? Onu ben de bilmiyorum. ... Eğer bir

resmi tatil falan yoksa öğrencimizin büyük çoğunluğu ortalama 100 tanesi falan hafta sonları burada kalır.” Y10 kodlu katılımcı da konuyu benzer şekilde ifade etmiştir: “ Yemek parası bence yetersiz hocam. Günlük çocuklara dört öğün yemek çıkarıyoruz: Sabah kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği ve gece ara öğünü. Gelen paraya bakıyorsun çok komik bir rakam. Bu rakama rağmen çarkı güzel de döndürüyoruz aslında. ... Yazılıların durumuna göre değişiyor ya... Ama hocam ortalama 120 öğrenci falan kalıyor hafta sonları (pansiyondaki mevcut öğrenci 177). Hafta sonu kurslarımız da var tabii.”

3.3.4. Pansiyonda Başka Okulun Öğrencilerinin Kalması

Ortaöğretim öğrenci pansiyonları, bağımsız bir kurum olmayıp bir okul müdürlüğü bünyesinde faaliyetini sürdürmektedir. Pansiyonlarda sadece bağlı olduğu okulun öğrencileri değil, pansiyonu olmayan okulların öğrencileri de kalmaktadır. Katılımcılar; başka okuldan gelen öğrencilerin pansiyonu benimsememesini, aidiyet duygusunun oluşmamasını, öğrencilerin takibini yapamamayı, farklı akademik düzeydeki öğrencilerin uyumsuzluğunu ve akran zorbalığını pansiyonda başka okulların öğrencilerinin kalmasından kaynaklı sorunlar olarak algılamaktadır. Örneğin, Y11 kodlu katılımcı bu durumu “Burada sekiz farklı okuldan öğrenci var. ... en büyük sorun farklı akademik düzeydeki çocukların uyumsuzluğu oluyor. Bu durum bazen espri konusu oluyor ve uzun vadede akran zorbalığına gidebiliyor. ... öğrencilerin hedefleri, çalışma düzeyleri farklı ama aynı yerde çalışmak zorunda kalıyorlar. Benzer hedefteki ve akademik başarıdaki öğrenciler birlikte kalsalar daha iyi olur. Bence en önemlisi de öğrenci yurdu benimsemiyor, aidiyet duygusu oluşmuyor, başka okulun yurdu olarak bakıyor. Hatta okul idaresinin bile yurda bakışı değişiyor. ...yurt kredi yurtlar kurumu gibi oldu aslında, eskisi gibi bizim yurdumuz değil herkesin yurdu oldu, okulun yurdu değil artık.” şeklinde ifade etmiştir. Bir başka katılımcı da (Y5) sorunu şu şekilde ifade etmiştir: “Pansiyonumuzda 13 farklı okuldan öğrenci var. Zaman zaman dışardan gelenlerin uyum sorunu oldu ama aşıldı. ... başka okuldan gelen öğrencilerin takibini yapamıyoruz. Mesela, öğrenci sabah okula diye çıkıyor ama okula gidip gitmediğini bilemiyoruz, idareci olarak bilmek isterim. ...”

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Karaman ili ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunları belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, yaşanan sorunlar; fiziki, insan kaynakları ve mevzuat kaynaklı olarak üç boyutta tespit edilmiştir. Fiziki durumdan kaynaklanan sorunlar değerlendirildiğinde, pansiyonların projelendirme ve bakım onarım konularında sorunlar olduğu görülmektedir. Bazı pansiyon binalarında mutfak, bodrum katta projelendirildiği için yemeklerin sunuma hazırlanması ve mutfaka erişimde güçlükler yaşanmaktadır. Aynı

zamanda nem ve haşere riskinden dolayı mutfağın temizliğinin zor olduğu ve yöneticilerin sürekli önlem almak, çalışanların ise temizlik için fazladan zaman harcamak durumunda kaldığı vurgulanmıştır. Mutfak ve yemekhane bölümünün binadan ayrı bahçe içerisinde başka bir yerde olduğu pansiyonlarda, gece saatlerinde verilen ara öğünün dağıtımı, öğrencilerin yemeğe geliş gidişleri, belletici öğretmenlerin öğrenciyi kontrolü konularında sorun yaşanmaktadır.

Projelendirmeyle ilgili dikkat çeken diğer hususlar ise etüt salonlarının ve sosyal alanların yetersizliğidir. Özellikle yeni yapılan pansiyonlarda, yatılı bir öğrencinin ders çalışma alanı olan etüt salonları, hiç düşünülmemiş ya da öğrenci sayısına göre yetersiz yapılmıştır. Pansiyon binasının okul bahçesinde olduğu yerlerde, ders çalışma ve akşam etütleri için okul binasını kullanılmaktadır. Fakat öğrenciler, kış ayları ve akşam saatlerinde yaşam alanlarından ayrılıp okula gitmek istememekte, pansiyonu benimseyememekte; nöbetçi öğretmenler ise öğrenci kontrolünde sıkıntı yaşamaktadır. Uysal'ın (2016: 44) pansiyonlardaki etüt ve çalışma salonlarının eksikliğine dikkat çektiği araştırması, bu araştırmayla paralellik göstermektedir.

Katılımcılara göre, bazı pansiyonların fiziki yapısı, öğrencilerin sosyal etkinlik (spor, müzik, eğlence vb.) yapmaları için yetersizdir. Yeteri kadar sosyal ve sportif uğraşlarda bulunamayan öğrenciler, okul stresini atamamakta ve pansiyon yaşamından sıkılmaktadır.

Araştırmanın en dikkat çeken sonuçlarından birisi, pansiyon binalarının ve bu binalarda kullanılan malzeme ve cihazların kullanımında yaşanan sorunlardır. Özellikle son yıllarda hizmete açılan binalarda kalitesiz malzeme kullanımı, kötü ve özensiz işçilik gibi nedenlerden sürekli arızalar yaşanmakta bazı cihazlar ise çalışmamaktadır. Binaların teslim sürecinde ciddi anlamda denetim eksikliği olduğu anlaşılmaktadır. Yüklenici firmalar, binayı teslim ettikten sonra eksiklikleri çoğunlukla üstlenmemekte ya da zamanında etkin bir şekilde gidermemektedirler. Bu eksiklikler, pansiyonun işleyişini önemli ölçüde etkilemekte mali anlamda ise okul bütçesi için çok ciddi bir yük oluşturmaktadır. Sınırlı yetkiye sahip yöneticilerin, bu arıza ve eksikliklerin giderilmesinde zor durumda kaldığı anlaşılmaktadır. Çok eski pansiyon binalarında ise elektrik, su ve kalorifer tesisatları çok uzun süredir kullanıldığı için sık sık arıza oluşmakta, binada yapılan temizlik ve bakım beklenen değişikliği yaratmamaktadır. Bu durum personelin iş motivasyonunu düşürürken öğrencilerin ise olumsuz şartlarda barınmasına neden olmaktadır.

Bu araştırmanın bulgularına göre, insan kaynaklarında belletici öğretmen nöbetleri, personel yetersizliği, personel yönetimi ve eşgüdüm konularında yaşanan sorunlar ön plana çıkmaktadır. Alan yazındaki benzer çalışmalarda da (Özan vd., 2012: 136; Sarıduman vd.,

2018: 1059-1060) belirtildiği üzere öğrenci pansiyonlarında nöbet tutacak belletici öğretmen konusu genel bir sorundur. Erkek nöbetçi ihtiyacı başka okullardan istekli öğretmenlerle karşılanabilirken kadın nöbetçi ihtiyacı karşılanamamaktadır. İlgili yönetmelik (MEB, 2016), öncelikle pansiyonun bağlı bulunduğu okulda görevli öğretmenler olmak üzere okulun bulunduğu yerleşim birimindeki diğer öğretmenlerden de resen görevlendirmeye imkân vermektedir. Bazı katılımcılar, resen nöbet görevi verilen öğretmenlerin isteksiz davranarak görevlerini ihmal ettiğini düşünmektedir. Sarıduman vd. (2018: 1060), istekli olanların resen görevlendirilenlere göre daha iyi nöbet tuttukları sonucuna varmışlardır. Katılımcılar, nöbet ücretlerinin yetersizliği konusunda hemfikirken belletici sorununun çözümüne dair; belleticilik ücretlerinin artırılması, ücretli öğretmenlerin belleticilik yapabilmesi, belletici öğretmenlere ek hizmet puanı verilmesi ve pansiyonlarda belleticilik yapacak özel görevlilerin olması gibi öneriler getirmişlerdir. Getirilen önerilerin teker teker ya da bütün olarak sorunun çözümüne katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Katılımcıların üzerinde durduğu önemli sorunlardan birisi de personel yetersizliğidir. Mutfak ve temizlik personeli bazı pansiyonlarda sayı olarak yetersizken ambar memuru, güvenlik görevlisi, sağlık görevlisi, teknisyen ise pansiyonların çoğunda bulunmamaktadır. Personelin eksikliği işlerin aksamasına neden olmakta, öğrenciler ise bu durumda mağdur olmaktadır. Mevcut personel; daha çok çalışarak, mesaiye kalarak ve uhdesinde olmayan işleri yaparak açığı gidermeye çalışmaktadır. Zaten yetersiz olan personelin, birinin izinli veya raporlu olduğu günlerinde ise işler aksamaktadır. Sağlık personeli olmadığından öğrencilerin ilaçlarıyla, sağlık sorunlarıyla belletici öğretmen ilgilenmektedir. Özellikle gece acil durumlarda öğrenciyle hastaneye giden nöbetçilerin, bir gün sonrasında yorgun ve uykusuz derse gitmek durumunda kalmaları söz konusu olabilir. Pansiyonlar, 7/24 kullanıma açık kurumlardır, her an ve sıkça küçük bir arızanın çıkması muhtemeldir. Teknik personel bulunmadığından usta bulmanın zorluğu ve maliyetinden bu arızalara mevcut personel elinden geldiğince müdahale ettiği fakat bunun istenilen çözüm olmadığı anlaşılmaktadır. Özkan vd. (2012: 136) ve Uysal (2006: 46) tarafından yapılan araştırmalar da aynı sorunlara dikkat çekmektedir. Bu durum personel yetersizliği ya da yokluğunun geçmişte ve başka kurumlarda da sorun olduğunu göstermektedir.

Bazı pansiyonlarda personellerde iş yapmama, kendi aralarındaki geçimsizlik, iş ahlakı ve disiplinine uygun davranmama gibi sorunlar yaşanmaktadır. Katılımcılar bu sorunları çeşitli şekillerde çözebildiklerini belirtmişlerdir. Ancak kimi personelin ilişki gücünü kullanarak görevini yerine getirmeme ya da aksatmalarının söz konusu olduğu, katılımcıların açıkça ifade etmeseler de bu sorunla baş etmekte güçlük yaşadıkları

anlaşmıştır. Bu durumun, hem yöneticileri güç durumda bıraktığı hem de kurumdaki diğer çalışanların motivasyonunu düşürdüğü katılımcılar tarafından açıkça ifade edilmiştir. Katılımcılar ilişki gücünü kullanarak görevi aksatma ya da yerine getirmemeye yönelik davranışların taşeron işçi olarak çalışanların kadroya geçmesi sonrasında arttığını belirtmişlerdir. Bu durum Türkiye’de çalışanların iş güvencesinin olmasının performans düşmesine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tespit edilen sorunlardan bir tanesi personel eğitiminin yetersizliğidir. Buradaki eğitim yetersizliği hem yöneticileri hem de çalışanları kapsamaktadır. Katılımcılara göre yöneticiler ve diğer çalışanlar, bir eğitim sürecinden geçmeden göreve başlatılmakta, kendi imkânlarıyla, deneme yanılma yoluyla ya da çevresindekilere danışarak işi öğrenmektedirler. Bu öğrenme sürecinde iş sahiplerinin ya da üstlerinin etkilerine açık olmaları söz konusudur. Bu durum, çalışanların özellikle mali konularda hata yapma riskini arttırmaktadır. Katılımcılar özellikle belirtmemekle birlikte, yöneticilerin özellikle mali konularda hata yapmaktan, soruşturma geçirmekten belki de görevden alınmaktan çekindikleri anlaşılmaktadır. Bunun dışında, devletin kaynaklarını usulsüz ya da gereksiz yere kullandıklarına ilişkin kaygı yaşadıklarından da bahsedilebilir.

Personel temasında bütünleştirilen bir başka bulgu pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının diğer yöneticilerle eş güdümlü çalışmasında sorunlar olduğudur. Pansiyondan sorumlu bazı müdür yardımcıları, okul müdürü ve okuldaki diğer idarecilerin pansiyonla ilgili sorun ve ihtiyaçları yeteri kadar anlayamadıklarını düşünmektedirler. Görüşmelerden anlaşıldığı kadarıyla, pansiyondan sorumlu müdür yardımcıları pansiyon işlerini benimsemekte, kendilerini pansiyon işlerine adayarak daha sorumlu, belki de tek sorumlu hissetmektedirler. Bu durumun nedeni olarak öğrenci, veli, belletici öğretmen ve tedarikçilerin, daha çok müdür yardımcılıyla muhatap olmasının sonucunda onları bağımsız bir müdür gibi algılamalarının etkisi de olabilir. Kaldı ki bu kişiler her türlü sorunların çözümünü yetkisi olmadığı halde pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarında beklemekte, çözülemeyen sorunlardan da onları sorumlu tutmaktadırlar. Bu durumun sonucu olarak sorumlu müdür yardımcılarının karar mercii olmamaktan dolayı hayal kırıklığı yaşamaları olasıdır. Hem her şeyden sorumlu olmak hem de son karar mercii olmamaktan rahatsız oldukları söylenebilir.

Mevzuattan kaynaklanan sorunlarla ilgili olarak öğrenci pansiyonlarında cam, kapı kolu, duş bataryası, lamba, dolap kilidi gibi parçalarda arıza, kırılma olduğunda, pansiyon bütçesinde bu eksikliklerin giderilmesi için bir ödenek kalemi olmaması sorun olarak görülmektedir. Yöneticiler, eksiklikleri muhasebe müdürlüğüne yatırılan %12’ler (Muhasebe

veya mal müdürlüğü veznelere yatırılan paralı yatılı öğrenci ücretleri ve ücretli yiyenlerin yemek ücretlerinin %12'si) ve okul aile birliği aracılığıyla legal yollardan giderilmeye çalışsalar da bu yolların sorunları çözmede yetersiz kaldığından yakınmaktadırlar. Katılımcılar, bu ihtiyaçların ivedi ve etkin bir şekilde giderilmesi için pansiyon bütçesinde faturalama yöntemiyle hızlı bir şekilde kullanılabilir bir kalem ayrılmasını talep etmektedir. Katılımcıların anlattıklarına göre pansiyondaki bakım onarım işlerinin zamanında öğrenciler mağdur edilmeden yapılmasında sorun var görünmektedir. Katılımcıların söylediklerinin satır aralarından, bakım, onarım harcamalarını, tam da yasal olmayan şekilde sanki diğer kalemlerden yapılmış gibi göstererek sorunu çözdükleri gibi bir intiba edinilmiştir. Bu intiba doğruysa, pansiyon yöneticileri, pansiyon sorunlarını çözmek için zorunlu olarak mevzuat dışına çıkma riskini almak zorunda kalmakta/bırakılmaktadır denilebilir.

Katılımcılara göre, öğrenci başına gönderilen günlük yemek ücreti, öğrencilerin sağlıklı beslenmesi için yetersizdir. Bazı pansiyonlarda yemek ücretinin yetersizliğine rağmen öğrencisinin çoğu evci iznine gittiğinden hafta sonları daha az yemek çıkarılmakta, bu şekilde yapılan tasarrufla sorun yaşanmamaktadır. Öğrencilerin çok azının hafta sonları evci iznine çıktığı pansiyonlarda yemek ücretinin yetersiz kaldığı görülmektedir. Yemek, fiyat ve beslenme bakımından teknik bir konu olup bu araştırma kapsamında değerlendirmek güçtür. Bununla birlikte katılımcıların görüşlerinin MEB tarafından dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Katılımcılara göre, mevzuat kaynaklı diğer sorun, belleticilik görevi alan öğretmenlere ödenen ücretin, MEB Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karara göre aylık 48 saat ek ders ile sınırlandırılmış olmasıdır. 25.08.2017 tarih ve 30165 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 4. Dönem Toplu Sözleşme metninin 2. Bölüm 12. Maddesi ile nöbetçi belleticilik görevi verilen öğretmenlerin ek ders ücreti günlük 7 saate çıkarılmıştır. Bu durumda bir öğretmene aylık en fazla 6 nöbetçi belleticilik görevi verilebilmektedir. Daha fazla verildiği zaman aylık 48 saati geçmektedir. Pansiyonda belletici öğretmen bulmanın güç olduğu durumlarda, daha fazla süre nöbetçi belletici olmak isteyen öğretmenler olması durumunda bunlara ücret verilememesinin gerçekten bir sorun olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarının, görevleri dışında olan fiziki eksiklikler ve personel yetersizliği gibi sorunlarla karşı karşıya kaldığı, vakitlerinin büyük bölümünü buraya ayırdıkları için öncelikli sayılabilecek öğrenci, belletici ve personel ve sorunları gibi görevlere yeteri ölçüde yoğunlaşamadıkları söylenebilir. Bu durumun da sonuçta okul pansiyonlarında yaşanan bir sorun olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, uygulayıcılara yönelik olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Yeni inşa edilecek öğrenci pansiyonlarında kapasiteyi karşılayacak etüt salonu planlanmalı, mevcut binalarda mümkün olması halinde kapasite azaltılarak bu bölümler etüt ve çalışma odalarına dönüştürülmelidir.
- Pansiyon binaları yapılırken mutfak, bodrumda olmamalı mutlaka ana bina içerisinde yeterli ölçüde ışık alabilen, ferah bir yerde yemekhaneye beraber planlanmalıdır.
- Öğrencilerin sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlerde bulunabileceği sosyal alanlar oluşturulmalı/ arttırılmalıdır.
- Pansiyon binalarının yapımında ve tesliminde denetim daha etkin yapılmalı ve bu süreçte mutlaka MEB, il/ ilçe MEM ya da binaların kullanıcısı konumunda olan okul/pansiyon yetkilisi bulunmalıdır.
- Nöbetçi öğretmen sorununun çözümü adına, ücretli öğretmenlerin belleticilik yapabilmesi, belletici öğretmenlere ek hizmet puanı verilmesi veya pansiyonlarda belleticilik yapacak özel görevlilerin olması seçenekleri değerlendirilebilir.
- Öğrenci pansiyonlarına mutlaka ambar memuru, güvenlik görevlisi, sağlık görevlisi ve teknisyen görevlendirilmelidir.
- Pansiyon yönetimi profesyonelleşmeli, özellikle mali konular olmak üzere personel ve yöneticiler bir eğitimden geçtikten sonra işe başlatılmalı ve görev süreleri içerisinde de eğitim ve rehberlik, yardım hizmeti devam etmelidir.
- Bağlı olduğu okulun dışında farklı okulların da öğrencilerini barındıran öğrenci pansiyonları KYK modelindeki gibi bağımsız kurum olarak yapılandırılabilir.
- Pansiyon bütçesinde, bakım-onarım ve tamir için ihaleye gerek kalmadan fatura yöntemiyle hızlı şekilde harcanabilecek bir ödeme kalemi oluşturulabilir.
- İlgili ek ders kararındaki belleticilik görevi alan öğretmene ayda en fazla 48 ek ders ücreti ödenir ifadesi kaldırılabilir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre, araştırmacılara yönelik olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Bu çalışmada, Karaman ilindeki ortaöğretim öğrenci pansiyonlarında yaşanan sorunlar tespit edilmiştir. Diğer illerde ya da tüm Türkiye’de var olan sorunları tespit etmek için yeni araştırmalar yapılabilir.

• Bu araştırmanın verileri pansiyondan sorumlu müdür yardımcılarında toplanmıştır. Sorunların; öğrenci, veli, öğretmen ya da diğer yöneticilerden veri toplanarak farklı bakış açılarıyla belirleneceği araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, H. (2008). *Samsun ili yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO) öğrencilerinin spor yapma alışkanlıkları ve şiddete uğrama durumlarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Aralpınar, H. (1998). *Yatılı ilköğretim bölge okullarının sayısal gelişimi ve hizmet sunduğu çevre: Kulu ilçesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıcı, M. (2005). *Yatılı ve ailesi ile kalan lise öğrencilerinin atılganlık, sosyal destek ve başarılarının karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Balay, R. Kaya, A., & Doğu, Z. (2012). Ortaöğretim Pansiyonlarında Kalan Lise Öğrencilerinin Öğretmen Öğrenci İlişisine İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 103-128.
- Çokamay, G., Çavdar, D. & Çok, F. (2014). Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO) Öğrencilerinin Gelişim Gereksinimleri ve Yaşam Koşulları: Öğretmen Görüşlerine Dayalı Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 19-42.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2009). Eğitimde eşitlik politika analizi ve öneriler. Erişim: <http://www.egitimreformugirisimi.org/>
- İnal, U., & Sadık, F. (2014). Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 169-194.
- Karataş, S., Atıcı, M. (2014). Sınavla Öğrenci Alan Ortaöğretim Okullarının Pansiyonunda Kalan Öğrencilerin Pansiyonla İlgili Görüşleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4 (2), 167-177.
- MEB, (1973). *Millî Eğitim Temel Kanunu*. Erişim: <http://mevzuat.meb.gov.tr>
- MEB, (2006). *Millî Eğitim Bakanlığının Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar*. Erişim: <http://mevzuat.meb.gov.tr>
- MEB, (2016). *Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmi Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği*. Erişim: <http://ogm.meb.gov.tr>
- MEB, (2017). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016-2017 Yılı*. Erişim: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler>
- MEB, (2018). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017-2018 Yılı*, Erişim: <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Çev. Ed. Bütün M. ve Demir, S. B. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Nobel.
- Özan, M. B., Sağlam, H., & Karaca, M. (2012). Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Pansiyon Yönetimde Karşılaşılan Sorunlar (Malatya-Diyarbakır İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 126-138.
- Uysal, İ. (2016). *Pansiyonlu okullardaki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve başarılarına etkisi* (Tezsiz yüksek lisans projesi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Sarıduman, S., & Kılıçoğlu, G. (2018). Yatılı Ortaöğretim Okullarının Pansiyonlarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Yöneticilerin Görüşlerinin İncelenmesi Nitel Bir Araştırma. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1045-1065.
- Şenol, D., & Yıldız, S. (2009). Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Öğrenci Öğretmen ve Aile Etkileşimi Diyarbakır ve Erzurum Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 359-376.
- Yılmaz, A. (2012). Yatılı İlköğretim Bölge Okulları Sorunlarının Öğrenci Algılarına Göre Değerlendirilmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11(3), 659-679.
- Yiğit, Y. (2014). *Yatılı öğrencilerin dini ahlaki tutumları ve din öğretimi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

EXTENDED ABSTRACT

The principle of equality of opportunity in education in the Basic Law of National Education (1973) stipulates the provision of free assistance, scholarships, loans and other means to help the successful students who lack the financial means to study at primary, secondary and higher education levels. In this context, since the first years of the Turkish Republic, boarding schools have been established for residents of the villages and countryside. Today, transportational educational services are provided for all students who live in countryside and lack the financial means in order to ensure the equality of opportunity. However, boarding secondary schools of a district and high schools with dormitories provide services for students who cannot benefit from the transportational educational services or who want to get better education. The purpose of this study was to examine the problems encountered in the high school dormitories of Karaman.

The problems encountered in high school dormitories are most likely to be experienced by the deputy principals in charge of dormitories. For this reason, phenomenology is preferred among qualitative research design of the most appropriate method to determine the experience of the deputy principals in order to examine the purpose of the study.

The unit of analysis and the population of the study were 17 deputy principals in charge of dormitories in Karaman.

The data were collected through semi-structured interview technique so that the subject was not dispersed and the important points were examined in depth.

The data in this research, which was designed by qualitative research method, was analyzed by content analysis.

Findings about the physical problems in the school dormitories were integrated into the project designing, equipment and materials used in buildings. The problems arising from the project were determined as the location of the kitchen and dining hall, the absence or lack of the studying hall and the inadequacy of the social areas. Because of the planning of the kitchen in the basement floor, difficulties in preparing meals and accessing the kitchen, and the extra costs for transporting the meals by elevator are the problems arising from the projecting of kitchens in the dormitories. Another problem arising from the project of the kitchen on the basement floor is that there is a risk of moisture and pest, and the cleanliness of the kitchen is difficult.

Especially in the dormitories built in recent years, the studying halls of the boarding students have not been designed or missing projected compared to the number of students.

The social areas of some of the dormitories are insufficient. Therefore, students are not able to perform enough social and sporting activities, and they are bored with the boarding environment.

The problems related to the equipment and materials used in dormitory buildings were integrated into the faults and maintenance-repair sub-themes. According to the participants, one of the major problems is the maintenance and repairing of the buildings. Especially in the newly founded dormitory buildings, problems such as poor quality, poor and sloppy workmanship are constantly being experienced.

The problems related to human resources are integrated in the themes of coordinated work with the teachers, staffs and school principals. The deputy principals in charge of the dormitory have problems in finding the teachers who will keep watch on the dormitory.

The problems integrated in the staff contact were integrated into the sub-themes of the lack of staff, the discipline and performance problems of the staff, the inadequacy of the staff training and the coordinated work with the principals in the school. Participants consider that kitchen staffs, cleaning staffs, technicians, health officers, security officers and warehouse officers are needed in the majority of the dormitories.

The lack of staff leads to disruption of jobs. The discipline and performance problems of the staff occur in the form of not doing own business, the conflict between staffs, using different connections, not behaving in accordance with professional ethics.

Administrators and officers in charge of dormitories are assigned to work without a training process, and learn the work by their own means, by trial and error, or by consulting the people they work with. This situation raises various problems, and increases the risk of unskilled staff and administrators making mistakes, especially in financial matters.

Some deputy principals in charge of the dormitories think that the school principals and other administrators in the school cannot adequately grasp the problems and needs of the dormitories.

The findings related to the legislative problems in school dormitory are integrated into the following themes: the lack of a maintenance and repair budget, the fees of the teachers on duty, the inadequacy of food fees and the stay of other students at the dormitory.

The primary and most important issue arising from the legislation is the lack of a payment budget for maintenance and repairs. The fee paid to teachers who will be assigned as tutors is limited to 48-hours additional lessons per month. This situation causes that voluntary teachers have a maximum of six tutorial duties per month.

According to the participants, the food budget allocated for students is insufficient. The dormitory does not only have students of the school it belongs to, but also students of other schools without boarding houses. Participants consider that this situation causes the following problems: students from another school cannot adopt boarding and do not have a sense of belonging, administrators cannot follow the students, and making the compliance difficult.

In this study which aims to develop suggestions to solve the problems by identifying the problems encountered in the high school dormitories of Karaman, the problems were determined in three dimensions; physical, human resources and legislation. Deputy principals in charge of the dormitories encounter problems such as physical deficiencies and personnel shortages, since they allocate most of their time dormitories, they cannot concentrate enough on their tasks such as students, tutors and staffs. At the end of the study, suggestions for solving problems were developed.